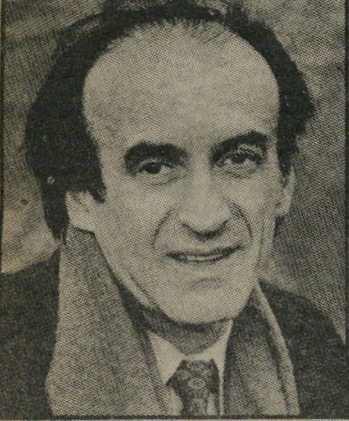

מי מריבה בין "נובל" ל"גונקור"

המחברעיתונאי אלי ויזל מעורר כי צמרמורת ככל פעם שאני נתקל בשמו. ויזל, מי שהפך את סיפורתהשואה ומחבריה לזרם השואני, הנוסף ריב של מאובוכים מחריד. הוא בעלתאווה חולנית לכבוד ולפרסים. למיקרא ידיעות בעיתונות נדמה שהוא שכר לרשותו משרד ליהסייצבור, כדי לקדם את סיכויו בזכיה בפרסים.

שואן ויזל ומה עם אליאנצאר? ישראל, וכוח, לשם שינוי, את הזכות המוסרית להתנקם בשומר ממחנה אליאנצאר. הנחמה היחידה היא, שאלי ויזל הוא תפעה חולפת ביטורי המצפון היהודי, העשויים לשוב לאיתנם אחרי שוויזל ושאר זמרי מקהלת השואנים שלו תיעלם מעל הכימה. הפרס היחיד שלו ראוי אלי ויזל הוא פרס לצביעות מוסרית.

לפני כמה חודשים הוצפו מערכות העיתונים בידיעות ממקור בלתי ידועה, בדבר מועמדותו של ויזל לקבל את פרס נובל לשלום.

אחרי שויזל לא קיבל את פרס נובל לשלום, באה הידיעה בעיתונות (ידיעות אחרונות, 21 בנובמבר), שציננה: **הרספר היהודי אלי ויזל הוא בין המועמדים הראשיים לקבלת פרס גונקור...**

אלא שויזל לא קיבל גם את פרס גונקור. באותה ידיעה, שהתפרסמה תחת הכותרת **הזכות המוסרית להתנקם בשומר ממחנה הריכוז, מתואר סיפורו האחרון של ויזל כמתאר יסורימצפון של ניצולי-שואה, על זכותו המוסרית להתנקם בזכו שהיה שומר במחנה הריכוז...**

ויזל, שבדומה לשאר השואנים מתיישר ביסורי המצפון היהודי הכובד מזה שנות-דור, תוך שהוא מתעלם מתהליך השחתה המוסרית של מדינת-היהודים, נמנה עם אותם הממסדים את יסורימצפון האלה.

אלי ויזל היה עשוי להיות בעיני מועמד לפרס נובל לשלום, או לפרס גונקור, אילו היה מתייחס בכתובתו העיתונאית למחללי-המוסר של מדינת ישראל, וכוח, לשם שינוי, את הזכות המוסרית להתנקם בשומר ממחנה אליאנצאר. הנחמה היחידה היא, שאלי ויזל הוא תפעה חולפת ביטורי המצפון היהודי, העשויים לשוב לאיתנם אחרי שוויזל ושאר זמרי מקהלת השואנים שלו תיעלם מעל הכימה. הפרס היחיד שלו ראוי אלי ויזל הוא פרס לצביעות מוסרית.

למילחמת-האזרחים האמריקאית: וראי שחלם על קרבות כל ימי חייו, על התנגשויות מעוררות ועקבות מזרם, שהריטמו אותו בתנופתו, בלהט שלהן, בהזיותו ראה את עצמו בקרבות רבים. בדמיונו ראה אנשים חוסים בצל גבורתו הבלתי-יכלה. אבל בהקיץ ראה בתמיר ארגמן על דפי העבר...

הסיפור נפתח ביחירת חיילים כעורף, הממתנה לכניסתה לשדה-הקרב, תוך פרישת החרגונית של החיים הצבאיים, שלא השתנו ממילחמת-האזרחים ועד למילחמת-הלבנון, על שיחות-הבטלה החייליות. מאוחר יותר, בדרך לשדה-הקרב, עוברים הלוחמים רוך ארוכה, עד שהם מגיעים לשדה המערכה: הצעיר שכה על תוכניתו היפה ליהרג...

וכאשר הקרב הופך למנוסה: בתוהו-בוהו זה פקדה מחשבה אחת את הצעיר. המיפלט רב-השנים, שאילצה את החיילים האחרים לברוח, עדיין לא הופיעה... והלאה, מצטרף הגיבור לאקסטוז הקרב: טבול בעשן רובים רבים כיוון את זעמו לאו דווקא נגד האנשים הרצים לקראתו, אלא נגד מוסלצות-הקרב המרחפות והזנקות איתו, תחובות את

סופר קריין בחינת החיים והמוות

גלמות-העשן שלהן אל גרזנו היבש... וכאשר האויב הרומי נבלם: לידו היו מוטלות כמה דמויות מבעיות, ללא תנועה. מעוותות היו בצורות דמיוניות. ורעות קפלו וראשים הוטו בצורות מוזרות. דומה היה, כי המתים נסלו מגובה רב אם אלה תנוחתיהם...

ואו מגיעה התקפת הנגד: החטיבה ממרתת מאוד כדי להיבלע בפיות-השואל של אלוהי המילחמה... הצעיר נמלט משרה-המערכה מבלי שתכריז יחושו בדבר, ושם מאוחר יותר, תוך שהוא מתקנא בחבריו הפצועים, שפצעיהם הם כחנינת. תג אדום של אומץ לב...

התג האדום של האומץ הוא סיפורם של לבטים, של כחינת המוות במילחמה, של אהוות הלוחמים ושל כל שאר הדברים המסמלים את ההתמודדות בין החיים והמוות.

קרב הבא הופך הצעיר לגיבור: הצעיר רץ כמבורך, כדי להגיע לחורש לפני שיגלה אותו בדור. רץ בהרבע ראש, בשחקן בודגל. בחסותו כמעט עצם עיניו, הבול נראה לו מטושטש. קצה התבעבע בחזיות פיו. כשהריץ עצמו קדימה נולדה בו חיבה נאשפת, אהבה פגיע... תוך כדי הריצה הכבדה ראה שהרגלו התדרדר פתאום, כאילו הוכה על ראשו באלה. האיש היסם, עמד ללא תנועה ורק ברבוי רעוד. הצעיר זינק ותפס במטוה-הרגל. בו ברגע תפס בו חברו מהצד האחר...

שומעת את? / הגורל הרע, הספספ... והלאה, שורותיו של ולימיר הלבניקוב, המשורר על: אשר בו הטוב, היספה הכחול, שומט לארץ את זנבו / הדומה לסיביריה...

משורר מאיאקובסקי דרך טונדרות פרצנו

(הוא על חוכן גדל ביקרצע. / גדל בטרם ייכנס...) ואת גדול נרפיו של סטאלין אוסיס מאנדלשטאם, שניסח אותה תקופה בחריזה: תקופה קישתה ונבערת / טלמי הסוס מזננים... או רוסיה מבכה את בניה, כחריזת המשוררת מרינה צבטייבה (ימינה ושמאלה) / לזעות האדימו, / וזעזע כל סצע: — אמא...)

וכאן מגיעה פצצת גדול משוררי המהפכה הרוסית, שקיפה את נפשו, ולאדימיר מאיי קובסקי, השיר הלל למהפכה (לק / המורשקת, / המולענת בבליקלע, / לק / המדוקרת בלעז כיוון, / אשא בתרעה, / מעל גרף וקלל, / מילת-הקריאה של האודסה: / ה...") או קטע מתוך הפרומה המהפכנית 150.000.000 (דרך בירת, / רך טונדרות פרצנו, / אל ביצת מספעני הפסענו, / אנו באנו מילינים, / עמלים למילינים, / מיליוני עובדים הנה באנו...) ואל קורבן נוסף של המהפכה, סרגיי ייסנין, הכותב כמתוך וידויו של חוליגאן (רוסיה שלי! — את — רוסיה של עין / כרוזן ופיטנג — אני הוא / יגון פרא שירי, יגון אירוק... רק אני עפיה-אין, רוצח, / וגם גונביסוסים הוא דמי...) ועד לשירו רוס סובייטית, שעליה הוא משורר: אבוי, ארצי! אני בליבך מזוד? / יבשת-יארם אל משקע-רחמי יודרת. / לי ששת אחי היתה בשפת עם זה, / בלועזי נהיית במולדת...

שירת רוסיה, בהדפסה החדשה, מהווה את אחד המפתחות החשובים ביותר להכנתה של השירה הישראלית ושורשיה השיריים לטוב או לרע — למש, בלשון השלונסקאית, לשון שספק אם היא עומרת במיבחן תולדות השירה הישראלית. הקובץ שירה רוסיה מומלץ בשל כך, וגם בשל חלק משריו, שהם הקלסיקה של השירה הרוסית.

תרגום פחד ודם

לפני שנים רבות קראתי לראשונה באנגלית את התג האדום של האומץ מאת סטיבן קריין (*), שראהאור כאחרונה בתרגום לעברית. ספר ייחודי זה, הנחשב לאבי סיפורי-המילחמה האמריקאי, נכתב בירי סטיבן קריין בהיותו בן 22, שלא חווה את חווית-המילחמה. התג האדום של האומץ פורש את הנואלות וחוסר-הטעם של המילחמה.

התג האדום של האומץ מביא את סיפורו של הנרי סלמינג, צעיר כפרי, החולם על קרבות-הילה נוסח שירת הומומרס, ויוצא

* סטיבן קריין - התג האדום של האומץ; עברית: צבי ארד; הוצאת זמורה ביתן, 164 עמ' (כריכה רכה).

התיזה של פלדמן היא, שאם ישראל תצטייד בנשק-גרעיני ותסיג לגבולות הקרובים לגבולות 67, ירתיע הדבר את מדינות ערב מלזום אלימות ברמות הנמוכות נגד ישראל...

סיפורי-מחקרו של פלדמן הוא המחשבה לתת-לג אקומי עם בבלית מציאותי. יחסו של פלדמן לעניין הגירעון של המרחב הוא אקדמי, ומתעלם מהגורמים האנושיים הפועלים באיזור. כבר בפרקים הראשונים, אחרי שהוכיח לעצמו את הצורך בגירעון ישראל, הוא מתפרש למערכת המרכיבים השונים של גירעון זה, ומוליך לפירוקן תחת הכותרת "התסריט הגרוע ביותר", שבו הוא כותב את חלום-הבלהות שלו:

אם ישראל תותקן ב-6000 פצצות גרעיניות בנות 40 קילוטון, כל שטח המדינה יסבול עוצמת נפץ כזאת. יתר עליבן, כדי להשיג עוצמת נפץ כזאת, סביר שהערבים יפרצו את ראשיהחץ הגרעיניים באוויר... ובציניות אקדמית, הוא מוסיף ומעיד: ... יהיה צורך לבצע את הפיצוצים הגרעיניים בסיוור מזלם ובאופן סימולטני. אחרת תוכל ישראל לשגר חלק מנשקה הגרעיני למשימות תגמול בטרם יושמד. אם חלק ממאגר הנשק הגרעיני שברשותה יוצב בכנתנות של שיגור תחת תקופה, דהיינו שיגור אוטומאטי של כל אמצעי השיגור ברגע שחלקם מותקפים התקפים לא ימלטו מתגמול גרעיני, גם אם ישמיה את מרכזו הסיקוד והבקרה של ישראל...

תיסמונת שימשון הגיבור, בגירסה הגרעינית של תמות-נפשיים-טילים-גרעיניים עוברת כחוט השני בספרו של פלדמן. המחבר האיטרטטי, מתעלם לאורך כל סיפורו מההליכים ההיסטוריים העוברים על המרחב כמאה השנים האחרונות, תהליכים שלא תרמו ולוא פיסה אחת של תשתית להסדר סביל בין ישראל ושכנותיה, וכי גירעון המרחב עשוי להשמיט סופית את הקרקע מתחת לשלום עתירי כלשהו בין ישראל לעולם הסובב אותה.

אילו הספר הרתעה גרעינית לישראל לא היה עוסק בחייהם ובמותם של מיליונים רבים, קטעים רבים בספר היו ניקראים כפארודיה לא מוצלחת על הסרט דוקטור סטריינג'לאב. דומה לבדיחה גרעינית של שי פלדמן מצויה באפילוג שלו, שם הוא כותב בין השאר: ראשית, על ישראל להימנע מלפתח דוקטרינה וכרשי, הרתעה גרעיני המבוזן נגד ברית-המועצות... האם שי פלדמן לא שמע כמכון למחקרים אסטרטגיים על אישים כמו אריאל שרון וארזים, שהאמנציבות הרוסיות קטנות לאנו שלהם?

איוה ספר טראגי, מסוכן ומטורף!

ושוב אחרי נסיגה, שב הצעיר לשדה-הקרב ובמאמץ גופני כביר, מסתער לעבר דגל האויב.

התג האדום של האומץ הוא ספר מילחמה אדיר. פשוט בלשונו, קצר ותמציתי, הפורש את פחיו הקרב והמילחמה באותה סימפונייה של פחד ורם, המפעילה את המילחמות מאז שחר האנושות ועד לימינו. התג האדום של האומץ, המלווה גם בתמונות ובציורים, הוא אחד מסיפרי המילחמה המעולים. זה אינו ספר פאציפיסטי, גם לא מיליטריסטי. ספר מומלץ בארץ החיה על חובה, ארץ שספרותה טרם למדה להתמודד עם נושא המילחמה, כפי שעושה סטיבן קריין כהתג האדום של האומץ.

עיון נשק גרעיני

מוזר ביותר לגלות שבימים אלה, כשאירופה כולה שטופה בגלי התנגדות חריפים לנשק הגרעיני, קיים בישראל מי שמטיף להבאתו של נשק-גרעיני למרחב.

סיפור של שי פלדמן הרתעה גרעינית לישראל (*), הוא סיפור הזיותיו של ד"ר סטריינג'לאב במהדרה הישראלית שלו. שי פלדמן, איש המכון למחקרים אסטרטגיים, קובע כבר בפתיח לסיפור תיזה מטורפת ובלתי משכנעת, הקובעת:

- היערכות גרעינית של ישראל חייבת להיות גלויה ומפורשת, כדי שתעניק ביטחון ושלום.
- תפיסת המהיר הכרחי בתגמול גרעיני תרתיע את הערבים מלהתקף את ישראל במימדים שיסכנו את קיומה.

* שי פלדמן - הרתעה גרעינית לישראל; סידרת קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד; עורך: גיורא רוזן; 307 עמודים (כריכה רכה ורדיואקטיבית).

סטרייקון הסדר לפירוק-לאומי

זה כמה שבועות שיש לי חלום-בלהות ישראלי חדש: הסדר לפירוק לאומי בישראל. אני קורא לחלום הזה "הלום ההסדר". החלום החל כאשר הקימו את ישיבות ההסדר, הוא נמשך כאשר התמוטטה המערכת הבנקאית שהביאה לקביעת מניות ההסדר. בשלבים הבאים כחלום אני רואה את צבא ההסדר, המוליד לממשלת החסדר שתביא את כלנו לסידרון הסופי.

מאת צין עומר